

L-Għid ta' l-Assunta

liturgika
rġni Mbie
ghalkull
ghanc
Katid
iet
ar

na' numru kbir ta' sacerdoti m
na b'suffragju ghal ruħ l-Arcisqof M
n l-okkazjoni Mons. Isqof f'omelija
ssemblea liturgika fit-tagħlim ta' l-
kiel Gonzi f'isimien li huwa kien
ala Ragħa [redacted] tad-dioċesi
Difatti M
ersi ċirkularijiet u ittri pastorali
olika l-Arcisqof Gonzi fl-episkopa
awdex. Fihom wiehed jintebaħ bil-
versali tal-Knisja li kellu kif ukoll
bniedem kapaċi iġġraf is-sinjali
et u jħares [redacted] uċċali ta' l-
tagħhom. Dan [redacted] li hallielna
nzi fl-episkopat tiegħu f'Għawdex
l li wahda mill-karatteristiċi speċjali
et li kien jilqa' mill-bogħod il-kurren
etohu jinfiltrow fost in-naħa +

na qrar u tqarbin, denrihom
ssibbli li jhallu l-Knisja u l-fidil
all-purċissjoni. Kontra qalbħ
rifjutaw l-istedina ta' l-Arcipriet

Mat-tbr
Awissu, 17
Kastell bie [redacted] iwdi
Santa Marija nhar l-Għ [redacted] minn
dan, dak inhar, riedu għall-ewwel
sehem bid-devozzjoni kollh
purċissjoni f'ideh l-Assunta. Fethu
[redacted] r, is-slaeb
tagħhom. [redacted] imxiet il-bar
tal-Fratellanza tas-Sagrament, l-e
ta' Għawdex. Wara l-fratelli koll
Patrijiet Agostinjani, il-kleru kollu
apitlu tal-Matrici u, fl-aħħar

il-Ju.
Sema bir
a, jekk din
"dawn il-
na, il
nisj
l-V
at

id-Dinjta fl-1883 wara l-me
ur Guzeppi Agius li qabel kien
u Teologu tal-Kollegġjata ta' l-
ajjiżu sal-1871. Il-Kantur Cauchi
en l-Ewwel [redacted] tal-Parroċċa
ajnsielem [redacted] sal-1864)
le promoss [redacted] kugitur tal-
flimkien mal-Kanonki shabu Gor
Trangisku Borg, ex-kappilar
Mejju-Diċembru 1862) u Arciprie
bug, Malta (6.2.1863-23.5.1864),
u Guzeppi [redacted] urta' zijuh
Kanonk [redacted] ku D.D.
er u Maestro di Cappella fl-
ni tat-twaqqif tad-Djoċesi u tal-
"Matrici" ta' Santa Marija bħala
Dal-Kantur Cauchi gie magħzu
[redacted] (1897-1901) meta he

sena 1678 nja wanda impon
ja tal-Knisja ta' Għawdex. Sa
kien ilu qed jinhass il-bżonn li
hata importanza akbar. Imma
a, kien għod me [redacted] fil
troċċi tar
arroċċa ta' [redacted]
na nstabx. Imma dak tal-Matrici
Assunta nstab. Sa mis-sena 1
arroċċa Matrici kienet ukoll
lagħrufa uffiċċjalment mis-Santa S
[redacted] 1678 hi importan
[redacted] a harget m
arroċċa tax-Xewkija. Ftit iżjed ta
679, mill-Matrici harget ukoll il-pa
harb.

et Zoni tal-Parroċċa

**ADDING
TO THE FUN OF
SHARING**

KINNIE: always first for thirst

I-għid ta' l-assunta

Harga isi' darba fesi-sena (Nira, 20 - 1985)

Editor

Mons. Carmelo Scicluna
Arcipret tal-Katedral

Pubblicazioni:
Centro Kateketiku, Katidral

Stampat "Offset" minni
"Gozo Press", Għajnsielem.

Messagg ta' l-Arcipriet
ghal Jiem il-Festa

Festlag Iphern und ...
... der ...
... Kardinal ...
... Maria ...
... Kardinal ...
...
...

U. pinnatifida (L.) Lamour.

- [illegible]

*Influenza ghallokki: Kif hem all-fenn, mallaqpa akor
ma-yollu ambien, fenn ghal-iz-zagħir kienet u kienet.
Dan hu l-imbib tal rigal li mungħa taffra li Santa Maria li
ahna uari imbibin. 1) Dan hu l-imbib tal rigal li jgħid
u taffra minn għandha l-firgħi kienet fil-fenn tal-
fenn.*

LIL MARIJA ASSUNTA

(F'egħluq l-10 snin ta' l-Inkronazzjoni)

"Viva l-Assunta, ta' l-Għawdxin Sultana,"
għajtet il-folla dak inhar flgħaxija,
Bl-eluf miġbura ġewwa l-belt minn tagħna.
"Kull ġieh u glorja lil Santa Marija."

Kull meta jarga' nofs Awissu magħna,
Fl-iswar ta' beltina, slaten tal-ġrajjet,
Tinstama' tidwi dik l-għajta herqana,
Ta' ġieh u mħabba lejn l-omm tas-smewwiet.

Għaliex bid-deheb li dak inhar dammejna
F'kuruna sbejha għal fuq ras Marija,
L-imħabba tagħna lkoll, l-għawdxin urejna.

X'jonqosna qatt, ulied ta' din il-gżira,
Meta għandna omm, Reġina qalbenija,
Kontra kull għadu, il-padrana l-Kbira.

John Cremona.
28/7/1985.

IL-BINI TAL-IS-SEKLI TAL-

MATRIČI TA' SANTA MARIJA «1»

REV. DR. JOSEPH BEZZINA

Il-Knisja Katidrali ta' Ghawdex, binja fuq stil barokk tal-maghruf arkitett Malti Lorenzo Gafa, illum tiddomina mhux biss il-Kastell, iżda wkoll, bil-kampnar oghli tagħha, il-gżira kollha tat-Tlett Gholjiet. Kif nahseb tafu lkoll, din mhix l-ewwel Knisja li nbriet f'dan l-imkien. Hi ċertament it-tjelet u forsi anke r-raba' Knisja li giet imtella' f'dan il-post, f'nofs il-Kastell jew il-Belt ta' Ghawdex, li ilha mgħammra minn diversi sekli qabel Kristu.

L-ewwel Maqdes

Tradizzjoni mill-izjed qadima, imwassla lilna mill-Istoriku Ghawdexi Dun Gann Piet Frangisk Agius de Soldanis f'nofs is-seklu tmintax, tgħidilna kif wara n-nawfragju ta' San Pawl f'Malta, anke l-Ghawdexin ikkonvertew għar-religjon nisranija. Tgharrafna l-istess tradizzjoni li huma ma damux ma ddedikaw it-Tempju ewlieni Ruman li kien wiegaf f'nofs l-Akropoli ta' Ghawdex, lil-lmqaddsa Omm Alla. Mingħajr l-icken dubju, din it-tradizzjoni mhix ezatta, iżda fiha żgur xi verità.

Matul il-bini tal-Katidral preżenti bejn l-1697 u l-1711, instabu hafna fdalijiet ta' tempju dedikat lil Gunone ta' madwar is-sena 27 qabel Kristu. Żewġ kolonni ta' dan it-tempju Ruman illum huma għall-wiri fil-Mużew tal-Katidral. Għandna provi dokumentati li fl-1435, il-Knisja li kienet mibnija f'dan il-post kienet dedikata lil-Madonna. U din il-Knisja tant kienet antika li 550 SENA ILU għa kienet MATRIČI, jiġifieri minnha għa kienet harget parroċċa oħra. Minhabba dan, it-tradizzjoni li jwasslilna de Soldanis mhix ta' min iwarrabha għal kollox, kif għamlu xi whud f'dawn l-aħhar snin.

Naturalment la jien u lanqas hadd ma jista' jgħid fejn inbena l-ewwel Maqdes. Il-quddiem għandna mnejn għad inkunu nafu. Jekk xi darba l-Knisja jew il-Gvern għad jipprovdu l-fondi

mehtiega biex isir tiftix arkejologiku serju taht il-Knisja Katidrali, jien għandi fiduċja kbira li jkollna xi risposta. Għalkemm ikollni nistqarr li saret hsara kbira 'arkejologikament' meta nbeni l-Katidral, iżda allura mhux żgur kienu semgħu bix-xjenza arkejologika hawn Ghawdex.

Mingħajr hafna tiġbid ta' l-immaginazzjoni, jien nahseb li wara li Malta u Ghawdex għaddew taht il-Bizantini lejn is-sena 535 wara Kristu, ma damux ma gew imtella' xi mqades fejn l-insara setgħu jagħtu qima lil Alla. Nafu b'certezza li fis-sena 553 Malta u Ghawdex kellhom laqof tagħhom. Kien jismu Iulianus. Nhar l-14 ta' Mejju, 553, iffirma l-hekk imsejja Kostituzzjoni tal-Papa Virgġilju f'Konstantinopli.

It-tieni Binja

Kwalunkwe Maqdes li setgħu tellgħu l-Bizantini f'Ghawdex intemm hesrem meta Malta u Ghawdex għaddew taht l-Għarab Aglabiti wara attakk bejn it-28 u 29 ta' Awissu, 870. L-Għarab damu hawn sal-1127. U tul il-hakma twila tagħhom aktarx li r-religjon Nisranija għabet mill-Gżejjer Maltin għal kollox. Għad m'għandniex provi ċerti fuq dan, iżda xhieda ċirkustanzjali ta' min joqgħod fuqha turi li proprju hekk għara.

Fl-1127 Malta u Ghawdex għaddew definitivament taht in-Normanni u fl-1194 taht il-Hohenstaufen. Taht dawn iż-żewġ Gvernijiet Ewropej u Kattoliċi, ir-religjon nisranija reggħet rabbiet l-egħruq fil-gżejjer Maltin. Minn ċensiment tal-1241, nafu li f'Ghawdex minn 366 familja, 203 kienu Kattoliċi. L-istess ċensiment jiddeskrivi l-ċittadella ta' Ghawdex bħala **castrum**. Fit-terminologija ta' dak iż-żmien, dan ifisser li l-post kien għa mdawwar bis-swar, li kien hemm xi pont li seta' jittella' biex il-**castrum** ikun jista' jiġi magħluq, li kien hemm id-djar mgħammrin u, fl-aħħarnett, minhabba n-numru ta' Kattoliċi, li kien hemm ukoll Knisja. Nobsru li kienet mibnija proprju fejn hemm il-Katidral illum.

Minn testament li sar fil-imsemmi **castrum** nhar it-8 ta' Frar, 1299, meta Malta u Għawdex kienit taht l-**Aragoniżi**, għandna konferma ta' din il-Knisja. Il-testatur, il-Kavallier Guillelmus de Malta, qabel għamel it-testament tiegħu qerr u tqarben. Ma nafux lil min kienet iddedikata din il-Knisja.

Preċiżament 550 SENA ILU, sar testament ieħor. Nhar it-12 ta' Ottubru, 1435, Nuccio de Episcopo, Għawdexi, fit-testament tiegħu f'takar f'din il-Knisja. B'xorti tajba għalina, it-Testatur u n-Nutar Andrea de Beniamino li kienet it-testament, hallewlna bil-miktub l-isem ta' din il-Knisja, **IL-KNISJA MATRIČI TA' SANTA MARIJA**.

L-ewwel isem li għandna tal-Knisja tal-Kastell jikkonferma u jgħidha it-tradizzjoni ta' De Soldanis. Minn dak in-nhar it-tagħrif li għandna fuq din il-Knisja jibqa' jgħid bil-mod il-mod. Anke l-importanza ta' din l-**ecclesia** maior tkompli dejjem tikber.

Kienet aktarx Knisja mdaqgħa b'navata walida mill-bieb sal-presbiterju, mingħajr koppla u aktarx b'xi kampnar. Din il-Knisja ma damitx hekk għal hafna snin. Fil-21 ta' Awissu, 1494, in-Nobbli Pawla de Navarra halliet fit-testament b'xi tinbena kappella iddedikata lil-Madonna ta' Loreto, liema kappella kellha tkun tagħti għall-Matriči. Fil-10 ta' Marzu, 1501, in-Nobbli Francis de Pontremolo wkoll halliet fit-testament b'xi il-werrieta jidfnuha f'kappella li huma kellhom jibnu fiha. U fid-19 ta' Awissu, 1532, in-Nobbli Pietro Mompalao wkoll halla li għandu jindifen fil-kappella li kellha tinbena fil-Knisja Matriči sewwa sew fil-post fejn għal kien beda x-xogħol tal-bini tagħha. U fis-7 ta' Jannar, 1543, għandna aħbar tar-raba' kappella. Din kienet iddedikata lil Santa Katerina u kienet għadha kif inbniet mill-Manikku Giovanni Castellatta.

Il-Matriči qabel il-1551

Sa nofs is-senja XVI, jgħidli sa madwar il-1550, il-popolazzjoni ta' Għawdex kienet tliettharq il-fuq minn hamest lejf ruh. Il-magguranza tagħhom kienet joqogħdu fil-Kastell u fil-Rabat u b'xi jaqduhom fil-htigijiet spiritwali tagħhom kien hemm erba' parrocci. Wara l-migra tal-Kavallieri ta' San Gwann fil-1530, il-qagħda generali kienet tlebet xi titl. Għax għalkemm f'Għawdex il-Kavallieri kien għadhom ma għamlu xejn u l-għira baqgħet essenzjalment agrarja, jgħidli tiddependi għal kollox mill-agrikoltura, kienet naqsu l-attakki tal-furbani. Il-popolazzjoni kienet għaldaqstant żdiedet konsiderevolment.

Żdiedet ukoll l-importanza tal-Knisja ewlenija ta' Għawdex, il-Matriči. Milli għidna nistgħu ngħidu li nafu fi żgur li sal-1550, il-Matriči ta' Għawdex kellha maħsub għaliha ta' l-inqas erba' kappelli - u dan biss safejn nafu aħna. Minn informazzjoni f'it-posterjuri nistgħu wkoll nifformaw pjanja hafifa tal-Matriči qabel il-1550.

Kienet, kif għadha, knisja mdaqgħa b'korsija ewlenija u b'artal maggur iddedikata lil Santa Marija. L-ewwel zieda kienet il-Kappella tal-Madonna ta' Loreto tal-familja Navarra. Minn hjiel li għandna jidher li din inbniet in-naha f'isfel nett tal-korsija u fit-tramuntana tagħha, jgħidli fuq ix-xellug inti u thares lejn l-artal maggur. It-tieni zieda kienet il-Kappella tal-familja Pontremolo li aktarx kienet iddedikata lil-Annunzjazzjonital-Madonna. Din ittallgħiet in-naha ta' fuq nett tal-korsija fuq il-lemin tal-artal maggur. It-tlelet zieda kienet il-Kappella tal-familja Mompalao li milli jidher kienet iddedikata lil Santa Luċija. Din jidher li

inbniet lejn in-nofs tal-korsija, in-naha tax-xellug tal-magħur u qisha kienet tmiss mal-Kappella ta' Navarra. L-aħliar zieda qabel l-1580 kienet il-Kappella tal-familja Castelletta iddedikata lil Santa Katerina. Din inbniet in-naha ta' fuq nett tal-korsija fuq ix-xellug tal-artal magħgur, parigħ il-kappella ta' Pontremolo u tmiss mal-kappella ta' Mompalao.

Bejn wiċċed u iehor, l-Artal Magħgur ta' Santa Marija kien fl-istess pożizzjoni li qiegħed fil-hall; dahru lejn il-Lvant u l-quddiem tiegħu jhares lejn il-Punent. Lejn tmiem il-Medju Evu kien użat mxerred li jagħmlu l-knejjes f'din il-pożizzjoni. Hekk min jagħti qima jhares lejn il-Lvant, jhares lejn Ġerusalem — Ġerusalem tal-Palestina li tirrappreżenta lil Ġerusalem tas-Sema. Jista' jkun, iżda dan hu biss hsieb tiegħi, li s-Sakristija kienet in-naha t'isfel tal-Korsija fuq il-lemin forsi tmiss mal-Kappella ta' Pontremoli.

Sal-1550, is-sena ta' wara Għawdex għadda mill-ikbar tragedja li qatt hakmet lill-gżira Għawdxija. F'Lulju 1551, mija u erbghin xini Tork nizzlu n-nies tagħhom fuq ix-xit tal-Għawdxin. Wara Assedju ta' erbat ijiem, il-hitana tas-swar cedew. Nhar is-27 ta' Lulju, it-Torok dahlu fiċ-Ċittadella. Serqu kulma sabu u hallew herba kbira warajhom. Qrib 5000 ruh ittiehdu fil-ġasar Konstantinopli. Għawdex għal xi żmien lanqas kien baqa' abitat. Min jaf kif intemmet il-Matrici ta' Santa Marija l-Kappillan Magħgur Dun Nikola Castelletta kien fost dawk li ittiehdu fil-ġasar. Milli jidher miet hemm — aktarx Konstantinopli — fl-1553.

Xi titt Għawdxin kien irnexxielhom jaharbu mill-ġasar billi ddendlu mas-swar. Ohrajn ixxurtjati aktar minn huthom kienu mehlusa mill-ġasar. Minkejja l-herba li kien hemm fil-gżira Għawdxija ma ridux jabbandunaw lil Art Twelidhom. Il-hegga għal għamarhom wasslithom biex jirbu kult diffikultà. U regghu marru joqogħdu Għawdex.

Il-Matrici wara l-1551

Il-prova ta' dan kollu hi mill-ġdid il-Knisja ewlenija ta' Għawdex: il-Matrici ta' Santa

Marija. Meta l-Isqof Domenico Cubelles kien mgħarraf li xi Għawdxin regghu marru joqogħdu fi gżirithom dlonk hasab halli jibgħat qas ta' halli jiehu hsiebhom. Intgħazel għal din il-misjoni diffiċli Dun Leonardo De Cace kappillan ta' Traż-Zebbug, Malta. Li kien innisset minn Għawdex. Dun Leonardo għammed mill-ġdid il-Matrici nhar is-27 ta' Settembru, 1554. L-ewwel tarbija mgħammda f'Għawdex wara l-Assedju kienet tifla: Giovanna Manuele.

Kienu għaddew fuq tlett snin mill-Assedju qalil tal-1551. Matul dawn it-tlett snin l-Għawdxin li kienu ritornaw mhux biss irrangaw djarhom iżda wkoll darhom komuni: il-Matrici. Kienu żminijiet diffiċli. U aktarx li kulma għamlu kien biss li jsewwu mill-aħjar li setgħu. Il-Matrici l-qadima l-istess bħalma għamlu l-Kavallieri ma tellgħux swar godda, iżda sewwew mill-aħjar li setgħu l-hitana immermra tas-Sur.

Nafu iżda b'tibdila waħda. Il-titular tal-kappella ta' Navarra kien mibdul. Ma baqgħetx iktar iddedikata lill-Madonna ta' Loreto iżda lit-Twelid tal-Madonna: il-Vitorja. Jista' jkun li din it-tibdila gra' wara r-rebħa tal-Kavallieri fuq it-Torok fl-Assedju l-Kbir tal-1565. Kien proprju f'Jum it-Twelid tal-Madonna, it-8 ta' Settembru, 1565, li l-Kavallieri u l-Maltin nargħu rebbejha — u minn dak inhar in-Natività saret il-Vitorja.

Egħluq

Hekk kienet il-Matrici sal-1575 meta li Frar għamilha zjara l-Vizitatur Appostoliku Pietro Dusina. Bil-mod il-mod Malta u Għawdex bdew jistejgħu mill-Assedji l-Kbar tal-1551 u tal-1565. Kienu waslu biex jibdwu żminijiet aħjar. Fl-aħjar il-Kavallieri bdew jaħsbu f'Għawdex ukoll u qatgħuha li meħtieġ fuq li meħtieġ li jtellgħu swar godda. Din il-holma bdiet issir realtà wara l-1599. Il-Għawdxin, naturalment, hasbu wkoll biex isebbu l-Knisja Matrici. Dan jixhdu fuq kolloxx, iżda mhux biss, l-ewwel ritratt li għandna tal-Knisja Matrici: pittura tal-1822 li tinsab fix-xellug tal-kwadru titolari tal-Knisja ta' Savina. Dwar dan kollu nikkellmu fit-tul darb'ohra.

**L-ISBAH RIGAL LILL-ASSUNTA
QRARA U TQARBINA NHAR IL-FESTA**

Mons. Lwigi Fernandez, Delegat Pontifiċju, ifisser il-ferh talli Għawdex sar Djoċesi

(minn)

Alexander Bonnici O.F.M. Conv.
H.E.D., S.Th.L., Ph.B

Mons. Lwigi Fernandez, Dekan tal-Kapittlu Katidrali ta' Malta, kien gie mogħti l-uffiċċju ta' Delegat Appostoliku għall-esekuzzjoni tal-Bolla tal-twaqqif tad-djoċesi ta' Għawdex fl-is-sena 1864. Wara li gada d-dmiegħiet tiegħu, Mons. Fernandez, fl-7 ta' Novembru, 1864, kiteb relazzjoni dwar dak li kien ġara u bagħattha lil Mons. Ruggero Antici-Mattei, is-Segretarju tal-Kongregazzjoni Konkistorjali. Din l-ittra għadha leżżi fl-Arkivju Vatikan (ASV, S. Cong. Consist., Acta, 1864 ff. 153r-v, 158r-v). Fuq il-kontenut ta' din l-ittra jiena se jjer nibni din il-kitba tiegħi.

Is-sodisfazzjon tal-Gvernatur

Qabel ma telg minn Malta, Mons. Fernandez merr isur lil Arcivesqof Gaetano Pabelonio u lil-Gvernatur Generali John Gaspard le Marchant, b'is-junkonjenzja midma ta' għeħ gie mogħti mill-Papa Piju IX. Il-Gvernatur fessirli li hu x xaqqu s-sodisfazzjon tiegħu għal-twaqqif ta' dak id-djoċesi għada.

Il-Wasla f'Għawdex

Kif sbarka li jipon ta' Għawdex, Mons. Fernandez soq l-għenijeh delegazzjoni tal-Kapittlu, Kleru u Poplu. Kien hemm ukoll wieħed mill-Magistrat Civili, Kulhadd infexx l-għajjat ta' ferh f'għali Piju IX, id-Delegat Papali u l-Isqof Buttigieg, id-Delegat, Naduh fid-dar tal-vapanti ta' dak il-Magistrat. Mod-Delegat, kien hemm ukoll il-Kanoniku Formosa, li kien għali f'linja appostolika minn Ruma. Lillhom il-tnejn, tiffa dkejkna, bint l-imsemmi magistrat, offriat kuruna u bukkett fjurt.

Wara lli mislefi, id-Delegat qabad triqta fost hafsa ceppip tal-poplu u daqq tal-għiepen tal-knejjes amb. Iddomina d-daqq li gie mill-Kolleggħija ta' l-Assunta, il-knisja ewlenija ta' Għawdex. Il-kienet waslet b'leħ b'li ddikjarata l-Katidral tad-Djoċesi l-għada. Id-Delegat, waslefi sal-Kurvent ta' l-Agostinjani, fejn kienet appartament imħejji għalih.

Mons. Lwigi Fernandez

L-Isqof Buttigieg baghat minnufih il-Kappillan tiegħu biex jurih dak kollu li sata' jkollu b'żonn kemm idum Għawdex. L-ghada, marru jżuruh, minbarra l-Isqof innifsu, bosta personaggi ewlenin, kemm mill-Kapitlu ta' Għawdex kif ukoll minn fost il-lajci.

Inawgurazzjoni tal-Katidral u tal-Kapitlu

Id-Delegat ha hsieb ilesti l-Atti Uffiċjali kollha, u, fil-ghodwa tat-22 ta' Ottubru, 1864, tala' lejn dik il-Knisja Kolleġġjata ta' l-Assunta, li sa dak il-mument kienet għadha ma saritx Katidral. Il-Kanonċi kollha kienu qed jistennewh. Magħhom, kien hemm sitt għawdxin magħrufin, biex dawn jagħmluha ta' xhieda.

Il-Kanċillier ta' l-okkażjoni qara b'lehen għoli l-ittri appostolici quddiem Knisja mimlija nies. Bosta kienu marru minn Malta wkoll. F'dak il-mument, il-Kolleġġjata ta' l-Assunta giet dikjarata Katidral ta' Għawdex. Il-Kanonċi hadu l-pussess għid bħala dawk li bdew jiffurmaw il-Kapitlu tal-Katidral.

Il-Pussess ta' l-Isqof

Dak in-nhar stess, 22 ta' Ottubru, wara nofs in-nhar, kien hemm il-pussess ta' l-Isqof il-gdid. Għal din il-funzjoni, in-nies żdiedu hafna iżjed. Kif kien isir f'dak iż-żmien, l-Isqof Mikiel Buttigieg għażel kanonku biex jagħmilha ta' Prokuratur tiegħu għal dik l-okkażjoni. Dan kien il-Kan. Karlu Antonio Bondi. Hu ha l-pussess f'isem l-Isqof.

L-ewwel, ġew ippubblikati l-ittri appostolici li fihom tfixxer li l-Isqof Buttigieg gie trasferit minn Isqof titolari ta' Lita għad-djoċesi l-gdida. Imbagħad, sar festin f'dar kbira, u għalih kienu mistiedna l-aktar nies importanti ta' Għawdex, u hafna li kienu ġew minn Malta.

L-Ingress

Il-Hadd, 23 ta' Ottubru, 1864, kienet il-gurnata ta' l-ingress ta' l-Isqof. It-tluq ta' l-Isqof kien mill-Knisja tal-Kapuccini. Kienet okkażjoni solemni li fiha, minbarra l-Kapitlu tal-Katidral, ha sehem il-Kapitlu ta' l-Għarb, il-Kappillani kollha, il-Kleru u l-fratellanzi ta' kull parroċċa.

L-Isqof, liebes bl-ilbies pontifikali, trikkeb fuq debba, u fost il-ferh ta' kull min kien preżenti, qabad triqtu lejn il-Katidral. Hemm, hu qaddes l-ewwel pontifikal tiegħu bħala Isqof tad-djoċesi.

Il-Mons. e Mons.

*Onorato della alta
in benignita sommaria
favor della sua eccellenza,
al suo Vescovo, Chiesa e
infermario V. S. Mons. e Mons.
sette mesi. Già dopo l'Atti a
l'abitato il Vescovo Sommaro
sua la veneranda di far
io che ebbe luogo in
Prima di partire da
l'Governatore per conceder
a S. Santità. Il Governatore*

Parti mill-ittra li l-Kan. Lwigi Fernandez, Delegat Pontifiċju, baghat lil Mons. Ruggero Antici-Mattei

Dak in-nhar, ma naqas li jsir pranzu kbir li għalih kien hemm mistednin, mhux biss l-Għawdxin kollha importanti, imma wkoll tant rappreżentanti tal-Gvern u tad-djoċesi ta' Malta. Naturalment, l-Isqof stieden ukoll hafna mill-hbieb tiegħu. Il-ferh kien jidher fuq wiċċ kulhadd.

Il-Festa

Id-Delegat Papali jfakkar ukoll fid-deskrizzjoni tiegħu t-tlett ijiem ta' festa li saru f'Għawdex. Il-ġranet kienu 22, 23, u 24 ta' Ottubru. Kullimkien kien imdawwal: il-knejjes, it-toroq, u d-djar. Id-daqq tal-qniepen instama b'tonalità ta' festa kullimkien. Fit-toroq, gruppi ta' nies kienu jkantaw bil-ferh l-Innu f'ġieħ Piju IX. Iż-żewġ baned tar-Rabat kienu jidhru jdoqqu msehbin min-nies ikantaw magħhom.

Sar ukoll il-logħob tan-nar. F'dan, iddominat b'mod speċjali t-tjara papali. Malli n-nies raw dik it-tjara tixxhel, infexxew jghajtu: "Viva Piju IX". Deher ukoll hafna tiżjin bil-fjuri. Ma' kullimkien, iddendu bnadar tal-Papa u ta' l-Ingilterra. Ma' hafna postijiet, deheru mwahhlin il-kitbiet: "Viva d-Delegat Appostoliku", "Viva Mons. Buttigieg", "Viva l-Katidral il-Gdid", "Viva l-Papa".

Il-Gvernatur ta' tliet ijiem vaganzi għal dawk il-granet. Dan għen biex il-Maltin jiehdu sehem iżjed flimkien ma' l-Ghawdxin għal dawk il-festi. Il-Gvernatur innifsu, fl-24 ta' Ottubru, mar Għawdex biex iltaqa' ma' l-Isqof Buttigieg, fil-Palazz Bondin, li sar il-Palazz ta' l-Isqof. L-Isqof u l-Gvernatur damu għal siegħa flimkien.

Il-Gvernatur żar ukoll il-Katidral, il-Biblijoteka Pubblika, l-Ospizji, il-Monte di Pietà, Kulfejn mar il-Gvernatur, hu kellu dejjem isegwuh hafna Maltin u Għawdxin, bil-bnadar ta' l-Ingilterra, tal-Papa, u ta' Malta. Kulhadd beda jcapċaplu, u wrew li ż-żjara tiegħu kienet waħda ta' ferh għalihom.

Hu u sejjir lura lejn Malta, il-Gvernatur ippermerta lil żgħażaġħ Universitarji biex jitiġħu u jivvjaggaw fuq l-istess lanċa tiegħu.

Trasferiment ta' Dokumenti

Id-Delegat Pontifiċju, Mons. Fernandez, ma spiċċax ix-xogħol tiegħu malli ntemmu l-festi. Hu mar lura lejn Malta, u ta' fidejn l-Arcisqof Paċeforno kopja awtentika tal-Bolla Pontifiċja li turi li Għawdex inqata' minn Malta. Hu fisser

ukoll ma' l-Arcisqof li s-Santa Sede tordna li dawk l-atti kollha tal-Kurja ta' Malta li għandhom rabta mal-Knisja u l-pożi ta' Għawdex għandhom jingħataw lil dik il-Kurja għida ta' l-Isqof ta' Għawdex.

Id-Delegat Pontifiċju beda jitrattadwar dan mal-Vigarju Generali ta' Malta. Imma d-Delegat fisser li din ix-xewqa tal-Papa ma tistax issir malajr. Żgur li jkun hemm bżonn li jgħaddi fitt ta' żmien sewwa. Imma d-Delegat wiegħed li jibqa' jagħmel il-hila tiegħu dwar dan ukoll.

Id-Delegat skuza ruħu talli, fir-rapport tiegħu, dahhalxi dettalji, fil-fatt, sata' halli hom barra. Imma hu għamel hekk biex juri kemm kien kbir il-ferh ta' l-Ghawdxin, u kemm hassew li għandhom iroddu hajr lill-Papa talli tahom id-djoċesi.

F'din il-kitba, jiena ma tbegħid xejn mill-kelmiet tad-Delegat Appostoliku. Għat biss fil-qasir kulma għandu xi interess fir-relazzjoni tiegħu. Tagħrif aktar dettaljat dwar l-istess argument jinstab fil-ktieb għid li għadu kif gie ppubblikat minn Joseph Bezzina, bit-titlu *Religion and Politics in a Crown Colony: The Gozo-Malta Story: 1798-1864*. Imma kien xieraq li dan it-tagħrif ma jintilifx. Fil-fatt, fil-ktieb imsemmi, din l-ittra ma tissemmlax. Minnha, joħorgu wkoll fitt dettalji partikulari li huma kontribut għid fl-istorja tat-twaqqif tad-djoċesi ta' Għawdex.

BUBBLES — General Importers

Kennedy Square, Victoria.

Joffrikom:

- * Kmamar tal-Banju
- * Madum tač-Ċeramika
- * Geysers
- * Mirja

Mill-Aktar Moderni u bi Prezzijiet
L-AKTAR MODERATI

Director: Francis Caruana.

VIGARJU PARROKKJALI ĠDID

Dun Manwel Magro huwa l-Vigarju Parrokkjali ġdid tal-Parroċċa tal-Katidral. Dun Manwel twieled fil-Belt Victoria fit-28 ta' Diċembru 1955. Wara li attenda l-iskola primarja u l-Liċeo daħal is-Seminarju fis-sena 1972. Ġie ordnat saċerdot mill-E.T. Mons. Isqof Cauchi fil-Katidral t'Għawdex fis-sena 1979.

Wara l-ordinazzjoni tiegħu, Dun Manwel mar jagħmel xogħol pastorali fl-Arċidjoċesi ta' Kolonja, fil-Germanja tal-Punent. Wara li tghalliem il-lingwa huwa ġie mibgħut bħala viċi-parroku fil-belt ta' Bedburg. Il-Parroċċa tiegħu kien fiha 4000 kattoliku. Ix-xogħol tiegħu f'din il-parroċċa kien jikkonsisti:

- ** xogħol mat-tfal u żgħażaġh;
- ** tmexxija taċ-Ċentru Parrokkjali;
- ** direttur ta' l-abbatini;
- ** responsabbli għat-tagħlim tad-duttrina, anke fl-iskejjel tal-gvern;
- ** xogħol mal-morda kemm tal-parroċċa kif ukoll ta' l-isptar immexxi mill-knisja li hemm fil-parroċċa;
- ** katekezi pre-sagramentali.

Naturalment, dawn barra x-xogħol normali tal-parroċċa bħalma huma l-amministrazzjoni tas-Sagramenti u l-preparazzjoni għalihom. Dun Manwel kien isib hin ukoll biex jagħmilha ta' Direttur Spiritwali għal bosta żgħażaġh fid-Dekanat ta' Bedburg li jikkonsisti f'16 il-parroċċa.

Fuq talba ta' l-Arċipriet, Mons. Carmelo Scicluna u bl-approvazzjoni ta' l-Isqof Cauchi, Dun Manwel aċċetta bil-qalb biex jiġi lura Għawdex u jaħdem fil-parroċċa tagħna bħala Vigarju Parrokkjali. Kien ilu jaħdem fil-Germanja għal hames snin shah. Fil-parroċċa tal-Katidral, Dun Manwel huwa l-id il-leminija tal-Arċipriet. Ighin fix-xogħol normali ta' l-Uffiċċju Parrokkjali, ighin fl-assistenza tal-morda u huwa organista u 'leader' tal-'folk-group'. F'dan il-'folk-group' Dun Manwel qed isib għajnuna kbira wkoll mis-sur Vincent Pavia. Xogħol tabilhaqq importanti li qed jagħmel Dun Manwel huwa bħala Direttur taċ-Ċentru Parrokkjali tal-Katidral fejn qed issir attività kbira fost il-kategoriji kollha imma l-aktar fost it-tfal u ż-żgħażaġh. Hafna żgħażaġh qegħdin isibu f'Dun Manwel 'counsellor' modern u intiż tassew fil-problemi tagħhom. Dun Manwel jixtieq iġġarraf lil kulhadd (mhux biss liż-żgħażaġh) li hu dispost għall-'counselling' lil dawk kollha li jhossu l-bżonn ta' din l-għajnuna. Kull min jixtieq ikellem jew jikkuntattja lil Dun Manwel se nagħtu l-informazzjoni meħtieġa.

Mit-Tnejn sas-Sibt (barra l-Erbgħa) 8.00 a.m. 10.00 a.m. fl-Uffiċċju Parrokkjali. 5.00 p.m. 8.00 p.m. fiċ-Ċentru Parrokkjali.

L-Indirizz tiegħu hu: 7, Pjazza S. Sabina. Tel. 556057.

(Fis-sajf) 89/90, Triq Santa Marija, Marsalforn. Tel. 551017.

TONY'S STORE

JEW AHJAR

IL-MEKKA TA' L-GHAWDXIN
JOFFRI L-ORHOS PREZZIJET FUQ
KULL MA GHANDEK BZONN FID-DAR

Tixtrix qabel tara l-assortiment tagħna ta'

FRIDGES — COOKERS
WASHING MACHINES — LINEP
U MITTELF HAĠA OHRO TA'
HTIEĠA JEW LUSSU GHAD-DAR
ISSIBNA MALAJR GHAX FIS-SAQAJN

25, IT-TOKK,

RABAT — GHAWDEX.

Ċempel: 556629.

HEMPEL'S MARINE PAINTS (MALTA) LTD.

MANUFACTURERS OF
HIGH QUALITY

HOUSEHOLD, INDUSTRIAL AND

MARINE PAINTS

SUPPLIERS TO THE MALTA GOVERNMENT, LEADING
INDUSTRIAL FIRMS & THE BUILDING INDUSTRY

28B, SOUTH STREET, VALLETTA.

Tel. Cen. 625911, 22215.

Is-Sena Internazzjonali taż-Żgħażaġh

Fl-okkażjoni tas-Sena Internazzjonali taż-Żgħażaġh fil-Katidral ġie organizzat id-dramm poetiku "Il-Ġrajja l-Kbira", kitba ta' Anton Farrugia u produzzjoni ta' Mons. Gorg

Tabone u Miss Rita Sultana. Permezz ta' atturi żgħażaġh, irrakkont tal-ħajja u l-passjoni ta' Sidna Ġesù Kristu għe mwassal b'mod ħafn lin-nies tal-parroċċa bħala

preparazzjoni
ghall-festa ta' l-
Ghid. Ir-ritratti
juru waqtiet
minn dan id-
dramm.

Ad Multos Annos!

Dun Andrea Vella twieled iz-Żebbuġ, Ghawdex, fl-1899. Kien ordnat saċerdot nhar it-28 ta' Marzu, 1925 — **SITTIN SENA ILU**. Wara li kompli l-istudji tiegħu Ruma, Dun Andrea rritorna f'Ghawdex fejn il-hajja tiegħu tista' tingabar fi tliet kelmiet: Tagħlim, Direzzjoni u Missjoni. Dun Andrea għalliem fis-Seminarju għal 40 sena. Fl-istess żmien għamilha wkoll ta' Direttur Spiritwali. Iżda hu forsi l-iktar magħruf bħala Direttur Djoċesan tal-Missionijiet, hidma li beda jwettaq fl-1932, u li għadu jkompli sal-gurnata tal-lum. Kienet il-hidma tiegħu li reggħet qajmet l-ispirtu missjunarju fost il-kleru u l-poplu Ghawdxì.

Wara s-sehem tiegħu fil-Konċilju Reġjunali Djoċesan fl-1935, l-Isqof Mikiel Gonzi hatru Monsinjur tal-Katidral. Okkupa diversi karigi fil-Kapitlu, u preżentament hu l-Kantur. Tul hajtu kollha, Mons. Vella għamel hiltu kollha biex iġib 'l quddiem il-Knisja Katidrali.

Waqt li nifirhulu, nawgurawlu AD MULTOS ANNOS!

Dun Ġużepp Debrincat twieled ir-Rabat, Ghawdex, fl-1910. Kien ordnat saċerdot mill-Isqof Mikiel Gonzi fis-17 ta' Marzu, 1935 — **HAMSIN SENA ILU**. Kompli l-istudji tiegħu fl-Istituto Pontificio di Musica Sacra, Ruma. Lura minn Ruma, nhar it-22 ta' Settembru, 1937, inhatar **Maestro di Coro** u **Prefetto del Canto** tal-Katidral. Kien ukoll surmast tal-Kant Gregorjan fis-Seminarju, kariga li dam jokkupa sal-1973. Fl-14 ta' Mejju, 1950, il-Kapitlu hatru **Maestro di Cappella** tal-Katidral, kariga li okkupa sal-1975. Bil-kappella orkestrali tiegħu, Dun Ġużepp kien jagħmel servizz kwazi fil-festi kollha ta' Ghawdex.

Minkejja l-hidma tiegħu mużikali, Dun Ġużepp ma warrabx il-hidma pastorali. Kien konfessur imfitteż u predikatur magħruf. Nhar id-29 ta' Ġunju, 1959, l-Isqof Ġużeppi Pace hatru Monsinjur Lettur tal-Kapitlu Katidrali, fejn baqa' jagħti sehm u sa ftit snin ilu. AD MULTOS ANNOS!

Dun Franġisk Saliba twieled ir-Rabat, Ghawdex, fl-1935. Kien ordnat saċerdot mill-Isqof Ġużeppi Pace nhar it-2 ta' April, 1960 — **HAMSA U GHOXRIN SENA ILU**. Dun Franġisk qeda l-Katidral sa minn tfulitu u dritt wara l-Ordinazzjoni nhatar Kappillan tal-Kor, kariga li okkupa għal għaxar snin shah mingħajr xejn waqfien. Fl-11 ta' Lulju, 1970, hu telaq lejn l-Amerika biex ikompli jaqdi hemm il-missjoni tiegħu saċerdotali. Wara ftit xhur gevvwa Toronto, il-Kanada, hu niżel New York, l-Istati Uniti. Għal dawn l-aħħar hmistax-il sena hu hadem f'diversi parroċċi tad-Djoċesi ta' Brooklyn — hidma li għadu jwettaq sal-lum.

Minn New York qatt ma nesa l-Katidral u kull sajf, meta jiġi fostna għall-vaganzi, dejjem għamel xi għotja ta' xi oġġetti reliġjużi lill-Knisja. AD MULTOS ANNOS!

IL-BIBLIJOTEKA PARROKKJALI TAL-KATIDRAL — GHAWDEX

Minn ANTON FARRUGIA, Biblijotekarju

Wahda mill-attivitajiet li saret matul il-gimgha tal-parroċċa tal-Katidral ta' Ghawdex (10-17 ta' Frar), kienet il-ftuħ uffiċċjali tal-Librerija tal-parroċċa, li bħalissa tinsab fiċ-Centru Parrokkjali tal-Katidral (ex Leo Theatre). Ghalkemm il-ftuħ uffiċċjali u t-tberik ta' din il-Biblijoteka sar din is-sena, il-Librerija ilha tintuża mill-parruċċani mis-sena 1983. F'din is-sena msemmija, Fr. Tony Mercieca beda jibgħat għadd ta' kotba minn Florida fejn qiegħed jahdem pastoralment fil-parroċċa ta' S. Gakbu.

Fil-fatt, il-Librerija Parrokkjali tal-Katidral kienha l-bidu tagħha fis-sena 1979, meta, wara l-mewt ta' l-arċidjaku Pawlu Cauchi, instab li kienet numru konsiderevoli ta' kotba biex tinfetħu din il-Librerija. Mons. Cauchi, fost kotba oħra, kienet il-Librerija serje ta' mitt ktieb bit-taljan fuq sugġetti reliġjużi varji. Kienet wkoll sitt volumi tas-Summa Teologica u kwazi s-sett komplut tar-rivista li-Malti.

Jekk Mons. Pawlu Cauchi jibqa' jissejjah bħala l-fundatur ta' din il-Librerija għax kien hu li għamel l-ewwel donazzjonijiet ta' kotba, zgħir li s-sacerdot Tony Mercieca jibqa' jissejma bħala l-benefattur ewlieni ta' l-istess Librerija. Sa dan il-jum kien qiegħed nikteb, huwa bagħat mill-Amerka l-fuq minn sebat elef ktieb. Fost dawn, bagħat għaxar enciklopediji li minnhom se nsejwini xi ftit: Catholic Encyclopedia (16 vol.); Encyclopedia Britannica u l-Year Books tagħha (55 vol.); Encyclopedia Americana (30 vol.); World Book Encyclopedia u l-Year Books tagħha (35 vol.); New Age Encyclopedia (24 vol.); Young Children Encyclopedia (16 vol.); Child Craft Encyclopedia (16 vol.); eċc.

Is-Sinjura M. Mercieca tidher tikxej ir-ritratt ta' binha Fr. Tony, il-benefattur ewlieni tal-librerija Parrokkjali

Barra dan, Fr. Tony ghamel donazzjoni tal-materjal kollu li jaqa' taht is-sezzjoni **Gaulitana** li kellu hu personalment. Fr. Tony, li jhobb hafna l-kotba antiki, ma jonqosx li minn żmien għal żmien jibgħatilna xi kotba rari jew speċjali. Dan l-aħħar bagħtilna edizzjoni oħra ta' l-**Encyclopaedia Britannica**, l-ewwel edizzjoni li kienet stampata fl-1771. Ma għandniex xi ngħidu, din l-opra rari potha huwa fl-arkivju fejn qiegħda aktar fiż-żgur. Fr. Tony jibgħatilna medja ta' elfejn ktieb fis-sena, kollha bil-posta. Kull pakkett li jkun fih minn 2 sa 4 kotba, iħallasu madwar \$3 bħala pustaġġ. Dan ifisser li Fr. Tony għa nafaq \$1600 f'posta biss!

Fr. Tony jibgħat ukoll bosta ġurnali għar-Reading Room. Fost dawn nirċievu: **Reader's Digest**, **Catholic Digest**, **Theological Review** u l-**Osservatore Romano** (edizzjoni Ingliża).

Kien għalhekk, li l-Arċipriet tal-Katidral, Mons. Carmelo Scicluna u l-Kunsill Parrokkjali hassew id-dmir li jagħmlu ritratt imdaqqas ta' Fr. Tony b'daqsxejn ta' iskrizzjoni f'post centrali ta' din il-Biblijoteka. Kif kien xieraq ukoll, din il-fotografija bl-iskrizzjoni tagħha, inkixfu mis-Sinjura Madalen Mercieca, omm Fr. Tony. L-Isqof Cauchi bierek il-Librerija u żarha bil-qalb. Qabel il-ftuħ u t-tberik ta' din il-Biblijoteka agġornata, l-Arċipriet Mons. C. Scicluna ghamel diskors qasir fejn wera li Fr. Tony qiegħed

jagħmel opra haġja għar-raguni li l-kotba tajbin huma mezz qawwi għall-iżvilupp u l-progress shiħ u totali tal-bnedmin. L-Arċipriet ghamel appell biex daww kollha li jistgħu, jagħmlu offerta ta' kotba speċjalment bil-Malti u jgħaddu lil-Librerija daww il-magazines li huma abbonati fihom imqar wara li jaqrawhom. Semma wkoll li hemm il-hsieb li għall-aħħar ta' din is-sena l-elenku tal-kotba jinqaleb għas-sistema tal-computer flok tal-cards.

Din is-sistema, kif qal tajjeb l-Arċipriet, titlob **computer u display unit** (jew TV set black & white second hand) u għalhekk, il-għajruna tal-parruċċani u tal-benefatturi hi indispensabbli.

Ma għandniex xi ngħidu, barra ż-żewġ benefatturi kbar — Mons. P. Cauchi u Fr. T. Mercieca, hemm oħrajn li għamlu għotjiet lil din il-Biblijoteka agġornata, miftuħa għal ulied il-poplu kollu. Is-Socjetà Filarmonika **Leone** sa mill-bidunett, offriet għadd ta' kotba. Fr. George Mercieca, hu Fr. Tony, abbona lil-Librerija fin-**National Geographic Magazine** u din hija t-tielet sena li ilna nirċievu dan il-magazine serju u informativ. L-Arċipriet innifsu abbona lil-Librerija fir-rivista attwali **Problemi ta' Llum**.

Mons. Isqof qiegħed ibierek il-Librerija Parrokkjali. Il-ftuħ u t-tberik tal-Librerija sar fl-okkażjoni tal-Ġim-tal-Parroċċa.

Il-Librerija Parrokkjali tagħmel servizz lill-parruċċani u lil nies oħra billi tislef mill-kotba kollha li ma jaqghux taht ir-ras: **REFERENZA**. Matul is-sena li għaddiet, gew mislufa mijiet ta' kotba fuq kull suggett immaginabbli sew religjużi (teologija, spiritwalità, hajjiet ta' qaddisin, eċċ.), kif ukoll profani (filosofija, fantaxjenza, letteratura, rumanzi u novelli, mużika u arti, eċċ.). Is-sezzjoni tal-kotba religjużi hija mqasma skond is-sistema li tuża l-Catholic Truth Society filwaqt li l-kotba l-

oħrajn hekk imsejha profani, huma mqasmin skond is-sistema **Dewey**.

Nixtieq nagħlaq dan l-artiklu billi, għan-nom ta' l-Arċipriet u l-Kunsill Parrokkjali tal-Katidral, nagħmel appell lil dawk il-parruċċani li jistgħu jgħinu b'donazzjonijiet ta' kotba. Is-sezzjoni tal-kotba tal-Malti għadha tassew fqira. Fr. Tony ma jsibx jixtri wisq kotba bil-Malti minn Miami! Ma' kull ktieb li jgħata lil-Librerija titwahhal karta stampata lil-qoxra ta' gewwa ta' quddiem, bil-isem tal-benefattur.

Fr. Tony Mercieca, il-benefattur ewlieni tal-Bibljoteka Parrokkjali tal-Katidral ta' Għawdex.

Il-bibljotekarju, f'isem l-Arċipriet u l-Kunsill Parrokkjali, jirringrazzja:

- 1) Lis-Sinjura Gina Scicluna li offriet numru sabiħ ta' kotba u materjal ieħor ta' Gaulitana lil-Librerija. Dan għamlitu b'suffraġju u b'tifkira tal-mejjet żewġha, awtur ta' bosta kotba, Gorġ Scicluna.
- 2) Lill-persuna li ma riditx turi isimha li offriet tlieta u tletin ktieb, fil-parti l-kbira Melitensia, lil-Librerija.
- 3) Lil Mons. Gius. Farrugia Dimech, li abbona lil-Librerija fil-"Messaggero di Sant'Antonio", u lil Mrs. Dola Apap li abbonat lil-Librerija fil-"Portavoce di San Leopoldo". Lil Mons. Arċipriet C. Scicluna li abbona lill-Bibljoteka fir-rivista mensili "Problemi ta' Llum".

CUPID HALL — CUPID COMPLEX

Republic Street, Victoria, Gozo.
Tel. No. 551126.

SALA ECCELLENTI:

- * Għall-Parties, Tigijiet u Receptions.

SALA SPAZJUŻA:

- * Għal Mijiet ta' nies bil-kumdità u dekorata b'xeni mill-isbaħ tipikament Għawdxin u bi sfond stupend għar-ritratti.

Bar Mgħammar b'Kollox — Friesers Kbar u Moderni
Ejjew u Taraw — Tonfqu Anqas u Tinqdeu Ahjar.

1 ta' Awissu,
1984

Kronaka tal-

BIDU TAL-HAJJA NISRANIJA

Nr.	Data	Isem it-Tarbija	Isem u Kunjom il-Ġenituri
1.	5.8.84	Joanne Rose	Roger u Antoinette Portelli
2.	11.8.84	Rodienne	Joseph u Lucy Bajada
3.	19.8.84	Carolina	Aldo u Mary Grech
4.	25.8.84	Miriam	Carmel u Pauline Portelli
5.	15.9.84	Mark	Louis u Paula Vella
6.	16.9.84	Mario	Joseph u Censina Saliba
7.	16.9.84	Anthony	Paul u Rita Zammit
8.	23.9.84	Mary Jude	Paul u Victoria Dimech
9.	11.10.84	Michael	Anton u Guza Grech
10.	20.10.84	Renese	John u Maria Camilleri
11.	3.11.84	Johanna	Francis u Maria Cardona
12.	4.11.84	William	Carmel u Maria Grech
13.	4.11.84	Raymond	John u Tarcisia Buttigieg
14.	24.11.84	Sandro Charles	Gorg u Emanuela Grech
15.	25.11.84	Keith	Anton u Teresa Debono
16.	2.12.84	Maria	Anton u M'Angela Grech
17.	9.12.84	Joseph	Kelinu u Rosa Vella
18.	15.12.84	Jeoffrey	Anton u Maria Bajada
19.	16.12.84	Peter Paul	Anton u Grazja Vella
20.	21.12.84	Jennifer	Joseph u Guza Attard
21.	26.12.84	Frances	Joseph u Doris Grech
22.	20.1.85	Cynthia	Emanuel u Maria Galea
23.	3.2.85	Romina	Raymond u Angela Refalo
24.	10.2.85	Sylvianne	Paul u Guza Zahra
25.	10.2.85	Nadia Maria	Saviour u Ċettina Gatt
26.	16.2.85	Annabel	Anton u M'Anna Cordina
27.	17.2.85	James	Loretu u Rita Vella
28.	17.2.85	Aldo	Francis u Maria Bajada
29.	2.3.85	Leanne	Alan u Maria Piscopo
30.	3.3.85	Christabelle Marie	Joseph u Maria Grech
31.	17.3.85	Jezebel	Maurice u Maria Assunta Hili
32.	6.4.85	Gilbert Mario	John u Tarcisia Haber
33.	14.4.85	Matthew	Leo u Grace Sciortino
34.	21.4.85	Jonathan	John u Miriam Calleja
35.	21.4.85	Rodrick	Joseph u Rosa Cini
36.	5.5.85	Ruth	Ricardo u Jane Zammit
37.	5.5.85	Antonella Marie	Emanuel u Angela Vella
38.	5.5.85	Pierre Jean	Laurence u Marisa Scicluna
39.	30.5.85	Maria	Peter Paul u Guza Camilleri
40.	2.6.85	Mariella	Mario u Margaret Gatt
41.	8.6.85	Sara Jane	Anton u Victoria Said
42.	9.6.85	Claudia	Mario u Josephine Tabone
43.	20.6.85	Antoine	Manwel u Lorenza Grech
44.	22.6.85	Richard	Joe u Mary Attard
45.	23.6.85	Keith Mario	Mario u Marlene Schembri
46.	23.6.85	Susan	Carmel u Gracie Galea
47.	23.6.85	Daniela	Frank u Natalie Vella.

LISTA TAT-TFAL LI RĊIVEW L-EWWEL TQARBINA NHAR L-ERBGHA, 29 TA' MEJJU

Nr.	Isem	Iindirizz
1.	BAJADA Lino Mario	Ave Maria, Sump Street.
2.	CORDINA Edward	Carton, St. George's Fief.
3.	GALEA Kevin	Tulip, Capuchin's Street.
4.	GAUCI Joseph	13, St. Mary Street.
5.	GRECH Anthony Ch.	18, Providence Street.
6.	GRECH Frankie	41, Kercem Road.
7.	GRECH Gordon	36, Foreman Street.
8.	LUPI Albert	107, St Ursula Street.
9.	MERCIECA Ruben	'St. Joseph', St. Ursula Street.
10.	MICALLEF Godwin	Hse 5, Sannat Road.
11.	MIZZI Joseph	48, Kercem Road.
12.	MOMPALAO Denis	Bl. A, Fl 4, G.H.E. Sannat Road.
13.	MOMPALAO Paul	Bl. A, Fl 4, G.H.E. Sannat Road.
14.	SALIBA Jonathan	Fl. 12, G.C.C. Flats, Sannat Road.
15.	SPITERI Stephen	Bl. E.A., Fl. 6, Sannat Road.
16.	VELLA Saviour	Bl. H.A. Fl. 3 Sannat Road.
17.	ZAMMIT Nicholas	N.B. Ghedrin Street.
BNIET.		
18.	ATTARD Maria	'Sunrise', 31st March Street.
19.	AZZOPARDI Sarah	Plot 37, Mattia Preti Street.
20.	BEZZINA Evelyn	196, St. Ursula Street.
21.	BUTTIGIEG Marion	'The Roses', 8th December Street.
22.	CALLEJA Joanne	'Sweet Lord', Sump Street.
23.	CEFAI Fabianne	Cefai Hse, Viani Street.
24.	CORDINA Odette	42, Palm Street.
25.	DEBONO Helen	Plot 13, N.B. Fomm il-Gir Street.
26.	GATT Selma	Gov. Terr. Hse., 9 Sannat Road.
27.	GRECH Georgine	39, Assumption Street.
28.	GRECH Miriam	92, Republic Street.
29.	GAUCI Maria	'Merħba Bik', Sannat Road.
30.	HABER Yana Elizabeth	25, Kennedy Square.
31.	MUSCAT Bernice	Maison Muscat, Mary Meylak Street.
32.	SACCO Stephania	'Il-Bejta', Għar Qawqla Street, Marsalforn.
33.	SILLATO Natasha	'Chargos', Sir Paul Boffa Street.
34.	SPITERI Michelle	c/o 30, De Soldanis Street.
35.	VELLA Christine	Maria, Xaghra Road.
36.	VELLA Katy	Little River Hse, Viani Street.
37.	VELLA Veronica	N.B. Republic Street.
38.	ZAHRA Micheline	22, St. George's Street.
BARRA MILL-PARROĊĊA:		
1.	VELLA Eucar	73, St. Ursula Street.

LISTA TAT-TFAL LI RĊIVEW IL-GRIZMA TA' L-ISQOF NHAR IL-HAMIS, 30 TA' MEJJU

"Hu
s-sigill
tad-Don
ta'
l-Ispirtu
s-Santu"

Nr.	Isem	Indirizz
SUBIEN		
1.	ATTARD Noel	N.B. Mattia Preti Street.
2.	ATTARD Jason	N.B. Joedor Hse, Gilju Street.
3.	AZZOPARDI Brian	N.B. Capuchin's Street.
4.	BERNHARD Paul	c/o 14, St. Francis Square.
5.	BORG Christopher	Corner House, Sannat Road.
6.	BUGEJA Duminku S.	Bellusa Hse, 31st March Street.
7.	CALLEJA Ruben	19A, Republic Street.
8.	CAMILLERI Patrick	210, St. Ursula Street.
9.	CAMILLERI Vincent	37, Assumption Street.
10.	CASSAR Marvic	'Frank Nina', P. Magri Street.
11.	GATT Gordon	133, Republic Street.
12.	GRECH Martin	39, Assumption Street.
13.	GRECH Paul	Flat 5, G.C.C. Flats, Sannat Road.
14.	HABER Kenneth I.	N.B. Republic Street.
15.	MASINI Raymond	'St. Ann', Fomm il-Gir Street.
16.	SALIBA Carmel	25, Pompej Street.
17.	SALIBA Raphael	'Qalb ta' Gesù', Mattia Preti Street.
18.	SULTANA Emanuel	Ave Maria Hse, Capuchin's Street.
19.	VELLA Anthony	22, Capuchin's Street.
20.	VELLA Joseph	'Little River', Viani Street.
21.	VELLA Simon	9, St. Ursula Street.
22.	XIBERRAS Anthony	N.B. Ninu Cremona Street.

BNIET		
23.	CALLEJA Georgette	'Pentlands', Wild Thyme Street.
24.	CAMILLERI Ruth	52, Xaghra Road.
25.	CUTAJAR Bernardette	Cutajar Estate, 31st March Street.
26.	ENRIQUEZ Loren	N.B. Borg Gheritu Street.
27.	GAUCI Josephine	Dione Hse, St. Domenica Street.
28.	MERCIECA Sonia	'St. Joseph', St. Ursula Street.
29.	MERCIECA Sueann	79, St. Mary Street.
30.	MEYLAKE Josefa	69, Archpriest Cassar Street.
31.	REFALO Sharon	55, Republic Street.
32.	SALIBA Marita	Fl. 12, G.C.C. Flats, Sannat Road.
33.	SCERRI Irene	28, Mattia Preti Street.
34.	SULTANA Yvonne	N.B. By the Bastion Street.
35.	TABONE Anna Maria	64, St. George's Street.
36.	TABONE Marlene	4, Mikelang Refalo Street.
37.	VELLA Marion	69, St. Augustine Street.
38.	ZAMMIT Mary	N.B. Ghedrin Street.

BARRA MILL-PARROCCA

1.	CARDONA Godwin	106, Palm Street.
2.	VELLA Maria	73, St. Ursula Street.

Ismijiet ta' dawk li daħlu għall-Prokreazzjoni u t-Trobbija tal-Ulied bis-Sagrament taż-Żwieg

li
għaqqad
Alla
ma
jistax
ihollu
l-bniedem"

Awissu 1984:	Mario Tabone u Josephine Saliba; Atanasio Degiorgio u Maria Bonnici; Joe Bugeja u Doreen Caruana.
Settembru:	Joe Muscat u Miriam Cini; Emanuel Caruana u Rita Gatt; Paul Bugeja u Lucrezia Pavia; Victor Grima u Rose Vella.
Diċembru:	Charlie Abela B. Pharm. u Mariella Hili; Angelo Borg u Inez Apap; Joe Attard u Mary Farrugia; Mario Grech u Janet Barbara Hoyle.
Mejju 1985:	Paul Scicluna u Lina Saliba; Mario Degiorgio u Anna Maria Bezzina.
Ġunju:	Joseph Cauchi u Maria Assunta Mizzi.

Dawk li daħlu jissaffew fil-Purgatorju

"Aghthom
O Mulej
il-mistrieħ
ta'dejjem"

Awissu:	Sandra Grech-Bondi.
Settembru:	Joseph Grech; Maria Antonia Buhagiar.
Ottubru:	Joseph Camilleri; Guzeppa Mizzi; Michael Xuereb.
Novembru:	Vincenza Xerri.
Diċembru:	Pawlu Farrugia.
Jannar 1985:	Michael Masini.
Frar:	Censu Camilleri; Gracie Cassar; Evangelista Sultana.
Marzu:	M' Rosa Grech; Gorg Vella; Antonia Grech; Joseph Ruggier; Joseph Portelli; Marija Zammit.
April:	Carmela Scicluna; Carmelo Apap; Ailenn Mary Rock; Roza Grech.
Mejju:	Fortun Refalo.
Ġunju:	Michael Portelli.

BIDU TAL-HAJJA NISRANIJA (ikompli minn paġna 18)

48.	7- 7-85	Sarah	Joe u Mellina Dimech
49.	13- 7-85	Simone	Joe u Mary Rose Cassar
50.	18- 7-85	Jonathan	Godfrey u Gracie Grech.
51.	25- 7-85	Jurgen	Frankie u Anette Galea.

Grajjiet Importanti ta' Matul is-Sena

- 5- 8-84: Hruġ ta' l-Istatwa ta' l-Assunta min-nieċa fost il-kant ta' l-Innijiet Marjani
- 10- 8-84: Inzamm il-Pageant Marjan: Poeżija-Oratorju, kitba ta' Geze Cardona u Produzzjoni ta' Rita Sultana
- 15- 8-84: Kant ta' "Te Deum" l'Eghluq id-9 sena mill-Inkronazzjoni tax-Xbieha ta' l-Assunta.
- 29- 9-84: Saret il-quddiesa li fiha Mons. Arcipriet ta' lill-katekisti l-mandatum tat-tagħlim tad-duttrina.
- 1-10-84: Dun Manwel Magro gie mahtur Vigarju Parrokkjali tal-Katidral u Direttur taċ-Ċentru Parrokkjali.
- 7-10-84: Bdiet finzamm fiċ-Ċentru quddiesa kull għar ta' Hadd, fil-11.30 a.m. Mill-Katidral harget il-purċissjoni tal-Madonna tar-Rużarju.
- 11-10-84: Konċelebrazzjoni Pontifikali fl-okkażjoni tal-Konsagrazzjoni tal-Knisja.
- 21-10-84: Fil-Katidral inżammiet il-festa ta' S. Ursula — wahda mill-padruni l-Ghawdex.
- 1-11-84: Mons. Isqof mexxa l-Konċelebrazzjoni Pontifikali tal-Qaddisin kollha.
- 2-11-84: Mons. Isqof mexxa l-funzjoni ta' l-Għid ta' l-Imwiet.
- 10/17-11-84: Inżammiet il-Mini-Missjoni (fil-Parroċċa).
- 2-12-84: L-Arcipriet Emeritu Dun Guzepp Borg Attard beda l-priedki ta' l-Avvent.
- 8-12-84: Mons. Isqof N. Cauchi mexxa l-Konċelebrazzjoni Pontifikali ta' l-Immakulata.
- 20-12-84: Inżamm fil-Katidral Pageant tal-Milied, kitba ta' Ganni Cremona u produzzjoni ta' Rita Sultana.
- 24-12-84: Għall-ewwel darba sar korteo b'Gesù Bambin miegħi Ċentru Parrokkjali għall-Knisja Katidrali. Beda fil-11.30 p.m. Il-korteo tat-tfal kien akkumpanjat minn grupp bandistiku tal-Banda Cittàdina 'Leone'. F'nofs il-lejl Mons. Isqof mexxa l-Konċelebrazzjoni ta' din is-solennità.
- 25-12-84: Fid-9.15 a.m. Mons. Isqof mexxa l-Konċelebrazzjoni Solenni tal-Milied. Filgħaxija t-tifel Steve Cordina għamel il-priedka tal-Milied.
- 27-12-84: Inżammiet Serata tal-Milied għall-parruċċani kollha.
- 31-12-84: Gurnata ta' Espozizzjoni Solenni li għalget b'konċelebrazzjoni ta' Radd il-Hajr imwexxija minn Mons. Isqof.
- 1- 1-85: Mons. Isqof mexxa l-Konċelebrazzjoni ta' Jum il-Paci.
- 3- 1-85: Sar Quiz Bibbliku għat-tfal li kollhom jirċievu s-Sagrament tal-Grizma ta' l-Isqof.
- 6- 1-85: Mons. Isqof mexxa l-Konċelebrazzjoni ta' l-Epifanija tal-Mulej.
- 18- 1-85: Fethet l-ottava ta' talb għall-Għaqda bejn il-Knejjes. Bdiet ukoll Gimgħa Biblika.
- 2- 2-85: Mons. Isqof mexxa l-Konċelebrazzjoni tal-Preżentazzjoni tal-Mulej.

- 10- 2-85: Fethet il-Gimgha tal-Parroċċa li matulha nżammu bosta attivitajiet.
- 14- 2-85: Inżamm Jum il-Ġenituri għat-tfal tad-duttrina.
- 20- 2-85: Mons. Isqof mexxa l-funzjoni ta' Ras ir-Randan.
- 24- 2-85: Il-Kwareżimalista l-Arċipriet Emeritu Dun G. Borg Attard beda l-priedki tal-Kwareżimal ta' kull nhar ta' Hadd.
- 8- 3-85: Bdew l-eżerċizzji taż-żgħażgħ fiċ-Ċentru minn Dun Manwel Cutajar
- 11- 3-85: Bdew l-Eżerċizzji tar-Randan fil-Katidral minn Patri Piju Sammut, Provinċjal tal-Karmelitani Skalzi.
- 19- 3-85: Fis-6.00 p.m. Mons. Isqof mexxa l-Konċelebrazzjoni ta' San Guzepp.
- 31- 3-85: Mons. Isqof fl-4.30 p.m. fetaħ il-funzjonijiet tal-Gimgha Mqaddsa bit-tberik tal-palm.

- 5- 4-85: Fis-6.30 p.m. bdiet hierġa l-Purċissjoni tal-Passjoni mill-Knisja Katidrali.
- 6- 4-85: Fid-9.15 a.m. Mons. Isqof mexxa l-Konċelebrazzjoni ta' l-Għid. Beda t-tberik tal-Għid.
- 29- 4-85: **Egħluq id-29 sena minn meta s-Socjetà Filarmonika 'Leone' rregalat lill-Knisja Katidrali l-istatwa sabiha ta' l-Assunta. Fil-Katidral saret funzjoni kommemorattiva.**
- 8- 5-85: Fis-7.00 p.m. Mons. Isqof mexxa l-Konċelebrazzjoni ta' l-Ewwel Erbgha.
- 26- 5-85: Mons. Isqof mexxa l-Konċelebrazzjoni ta' Għid il-Hamsin. Fetaħ ukoll biha t-3 Kungress Pastorali Djoċesan u l-Gimgha Liturgiko-Ewkaristika fil-Katidral.
- 29- 5-85: Saret l-Ewwel Tqarbina tat-tfal tal-Parroċċa minn Mons. Isqof.
- 30- 5-85: Mons. Isqof f'Konċelebrazzjoni amministra s-Sagrament tal-Konfirmazzjoni Fidi lit-tfal tal-Parroċċa.
- 31- 5-85: Fis-7.00 a.m. fethet b'Konċelebrazzjoni l-Espożizzjoni Solenni.
- 2- 6-85: Mons. Isqof għalaq il-granet ta' l-Espożizzjoni Solenni b'Konċelebrazzjoni u b'Purċissjoni Ewkaristika mat-triqat tal-Belt Victoria.
- 9- 6-85: Mons. Isqof mexxa l-Konċelebrazzjoni tal-Gisem u d-Demm Imqaddes ta' Kristu.
- 22- 6-85: Mons. Isqof b'Konċelebrazzjoni Solenni ordna 4 Presbiteri u 3 Djakni. Fosthom Dun Marcell Tabone u d-Djaknu Victor Vella, it-tnejn addetti għas-servizz pastorali tal-parroċċa tal-Katidral.
- 13- 7-85: Żar il-Knisja Katidrali l-Emm.za Tiegħu l-Kardinal Pietru Palazzini.

ATTIVITAJIET FIČ-ĊENTRU PARROKKJALI TAL-KATIDRAL GHAS-SENA 1984-85

A. ATTIVITAJIET PASTORALI REGOLARI

1. Quddiesa fil-granet kollha tax-xoghol fid-9.30 a.m. Attendenza 35-50 ruh.
2. Quddiesa kull nhar ta' Sibt għat-tfal fil-5.00 p.m. Attendenza 65-75.
3. Quddiesa kull nhar ta' Hadd fil-11.30 a.m. Attendenza 35-50.
4. Katekiżmu għall-kandidati tas-Sagrament tal-Grizma ta' l-Isqof, li-lezzjonijiet ikunu nhar ta' Tlieta u l-Hamis fil-5.30 p.m. Katekisti: Mr. Anton Farrugia u Dun Manwel Magro.
5. Konferenza ta' kull xahar għan-nisa u għall-irgħiel. Din tkun kull tieni Erbgħa tax-xahar. Għan-nisa fid-8.45 a.m. u għall-irgħiel fis-6.00 p.m.
6. Laqgħa għaż-żgħażaġħ (Forms II u III) kull fhmistax. Jiehu hsieb dawn il-laqgħat Mons. Gorg Tabone.
7. Laqgħa kull xahar għaż-żgħażaġħ. Jiehu hsieb Dun Manwel Magro u l-kumitat taż-żgħażaġħ.

B. ATTIVITAJIET KULTURALI REGOLARI

1. Żewġ korsijiet tal-lingwa tedeska kull nhar ta' Tnejn fil-5.00 p.m. u fis-7.15 p.m. Għalliem: Dun Manwel Magro.
2. Lezzjonijiet ta' l-Għarbi kull nhar ta' Sibt fil-11.00 a.m. Għalliem Mr. Gorg Cassar u bintu Marcelle.
3. Ftuħ tal-Biblijoteka Parrokkjali għall-pubbliku. Fil-granet tax-xoghol barra l-Erbgħa mis-6.00 p.m. sat-8.00 p.m. l-Hadd mill-10.30 a.m. san-12.30 p.m.
4. Ftuħ tal-Catholic Bookshop fil-granet kollha tax-xoghol, filgħodu 8.00 - 11.00 u filgħaxija 4.00 - 7.00. Jiehu hsieb Mrs. Dolara Zammit u Miss Mary Psaila.

C. ATTIVITAJIET REGOLARI

FILANTROPICI

1. Working team ta' żgħażaġħ biex jieħdu hsieb darba fil-gimgha l-ħruġ u d-dhul tal-kotba tal-Biblijoteka.
2. Working team mill-membri tal-Ladies Circle li jiltaqgħu biex jieħdu hsieb jagħmlu xi xogħol b'xejn (ħjata, Xmas Cards, eċċ.) għall-Bazaar li jsir b'risq iċ-Ċentru f'Diċembru u l-Jumble Sale f'Ġunju ta' kull sena.
3. Working team li jieħdu hsieb l-istampar u t-tqassim tal-Bullettin ta' kull gimgha lill-familji.
4. Working team li jieħdu hsieb il-manutenzjoni taċ-Ċentru speċjalment tal-Librerija.

D. ATTIVITAJIET REGOLARI RIKREATTIVI

1. Ftuħ tal-Bar kuljum f'ħinijiet stabiliti. Fil-granet tax-xogħol mill-5.00 p.m. sat-8.00 p.m. l-Hadd mit-8.30 a.m. sat-12.15 p.m. Jieħdu hsieb Nenu Xerri u Mrs. Maria Mercieca.
2. Filmshow kull nhar ta' Sibt fis-6.00 p.m. wara l-quddiesa tat-tfal. Il-film ikun tajjeb għall-familja kollha.
3. Wine & Pizza Party darba fix-xahar organizzata mill-membri tal-Ladies Circle.
4. Tombola darba fix-xahar organizzata mill-membri tal-Ladies Circle.
5. Kull nhar ta' Sibt u kull nhar ta' Hadd partita football mit-team tat-tfal taċ-Ċentru. Jieħu hsieb Anton Camilleri.

E. ATTIVITAJIET OHRA:

a) Pastoral:

1. Laqgħa għall-ġenituri u ohra għat-tfal taġġomħ li din is-sena rċiew is-sagrament tal-Grizma ta' l-Isqof u ta' l-Ewwel Tqarbina. L-ewwel waħda saret fis-16.12.84; it-tieni waħda

fl-24.3.85 u l-ahhar wahda fl-4.5.85 (Grizma) u
fit-12.5.85 (l-Ewwel Tqarbina).

b) Kulturali:

1. Show speċjali tal-Milied bis-sehem tat-tfal u taż-żgħażaġh tal-Parroċċa.
2. Premjazzjoni fil-granet tal-Milied għat-tfal kollha li jattendu ċ-Centru.
3. Żjara lill-Preseppi ta' xi rhula.
4. Wirja ta' Bibbji b'diversi lingwi u f'diversi formati.
5. Serata ta' talent mit-tfal u żgħażaġh tal-Parroċċa.
6. Inżammu l-Viżti tas-Sepulkri fl-irhula.
7. Kors tal-Computer għat-tfal. Għalliem Sergio Natoli.

c) Filantropiċi:

1. Stampar ta' diversi bullettini, leaflets, posters, eċċ. mis-Sur Anton Farrugia bi-'electronic Scanner' u bil-'Gestetner' taċ-Centru għal diversi knejjes, assocjazzjonijiet u għaqdiet.
2. Inżammiet għall-ewwel darba f'Għawdex Exhibition tal-Computers.
3. Attivitajiet flimkien mal-German-Maltese Circle. Lecture fuq Heidelberg u filmshow.

d) Rikreattivi

1. Get-together għall-helpers kollha tal-Parroċċa.
2. Dinner bil-hlas b'risq il-manutenzjoni taċ-Centru (dan isir darbtejn fis-sena).
3. Early morning Xmas Special Breakfast.
4. Disco għaž-żgħażaġh f'Marzu.

QASSIS ĠDID: DUN MARĊELL TABONE

Dun Marċell Tabone twieled il-Belt Victoria fl-14 ta' Ottubru, 1959, u gie mghammed minn Dun Frangisk Scicluna fid-19 ta' l-istess xahar. Irċieva s-Sagrament tal-Konfermazzjoni fil-fidi mill-Isqof Nikol Ġ. Cauchi fis-17 ta' Mejju, 1967 fl-istess Knisja Katidrali.

Gie ordnat Djaknu l-Katidral ukoll mill-Isqof Nikol Ġ. Cauchi fis-26 ta' Mejju, 1984.

Fit-22 ta' Ġunju, Dehra tal-Madonna ta' Pinu, gie ordnat Sacerdot fil-Katidral mill-Isqof Djocesani Nikol Ġ. Cauchi u fl-4 ta' Awissu, 1985, iċċelebra l-Ewwel Quddiesa Solenni tiegħu fl-istess Knisja Katidrali.

Il-hidma tiegħu pastorali Dun Marċell se jibdiha fid-Djoċesi ta' New Jersey fl-Istati Uniti.

STATWA ĠDIDA TAD-DULURI

Għall-Purċissjoni tal-Passjoni ta' din is-sena, iżżanznet statwa tal-Madonna Addolorata. Din l-istatwa (ara ritratt oppost) giet maħduma mill-magħruf statwarju Michael Camilleri Cauchi, iben il-mejjet Kav. Agostino Camilleri P.E.P. Din l-istatwa hi espressiva hafna u l-artist tassew fiha minn idejha wieheg mill-kapulavuri tiegħu. Xogħol fin, artistiku u li jxhed il-kapaċità mhux komuni ta' dan l-istatwarju f'din il-fergħa ta' l-arti. Ma' din l-istatwa neibu wkoll salib li gie maħdum mill-magħruf mastrudaxxa Gorg Farrugia.

Din l-istatwa giet imbiegħta mill-Arċipriet C. Scicluna (ara ritratt tan-nofs) nhar is-Sibt, 30 ta'

Marzu. Wara sar pellegrinagg penitenzjali b'din l-istatwa miċ-Centru għall-Knisja Katidrali.
(ara ritratt isfel)

TAQSIMA PASTORALI

Bejn Frar u April, inżamm KORS DWAR L-ISTORJA TAL-KNISJA, moghti minn Fr. Joe Bezzina, lecturer ta' l-Istorja tal-Knisja fis-Seminarju t'Ghawdex u fil-Fakoltà Teologika ta' Malta. Il-pubbliku wera interess f'dan il-kors li hu ta' importanza mhux ċkejna fiż-żmien li fih qeghdin nghixu. Ir-ritratt juri lil Fr. Joe Bezzina qed jaghti wahda mill-konferenzi tiegħu. Dawn il-konferenzi saru kull nhar ta' Hamis fis-6.00 p.m.

QUIZ BIBBLIKU

Fit-3 ta' Jannar, inżamm quiz bibbliku-kateketiku għat-tfal li din is-sena rċevew is-sagrament tal-Griżma ta' l-Isqof. Dan il-quiz gie ppreparat u mmexxi mis-Sur Anton Farrugia li huwa wiehed mill-katekisti tagħhom. Dan il-quiz barra li kien interessanti hafna kien ukoll tabilhaqq istruttiv. Dawk kollha li kienu preżenti wrew attenzjoni speċjali għax minnu tgħallmo hafna f'wejjeg bibbliċi li zgur qabel ma tantx kellhom opportunità li jsiru jafuhom. Ir-ritratt juri wiehed mit-timijiet warr dan il-quiz.

It-tfal li din is-sena rċewew is-sagrament tal-Grizma ta' l-Isqof kienu mitlubin li jagħmlu xi posters, projects, u bookmarks b'suġġett ewanġeliku. Dan il-materjal kollu għe ešebit f'wahda mill-Kappelluni tal-Katidral biex il-komunità nisranija tkun aktar konxja mit-tagħlim li jkunu qegħdin jiehdu dawn it-tfal matul it-thejjija tagħhom biex jirċievu bi frott is-

Sagrament tal-Grizma ta' l-Isqof Il-kandidati għal dan is-sagrament gew ukoll mitlubin iwettqu dan l-attività sabiex iddar, li hdan il-familja, jigu nvoluti l-genituri tagħhom.

L-Arcipriet flimkien mal-grupp tat-tfal li ghamlu l-EWWEL TQARBINA (ritratt fuq) u ma' dawk li rċevew is-Sagrament tal-Grizma ta' l-Isqof (ritratt isfel).

TAQSIMA RIKREATTIVA

Fil-granet tal-Milled sar tournament tal-football li gie organizzat miċ-Centru Parrokkjali tal-Katidral bis-sahha ta' Anton Camilleri. F'dan it-tournament hadu sehem 4 timijiet: it-team taċ-Centru (a) tal-Katidral; (b) ta' San Lawrenz; (c) ta' Ghajnsielem; (d) ta' Kerċem. Finalisti spiċċaw taċ-Centru tal-Katidral u taċ-Centru ta' San Lawrenz. It-team rebbiha kien dak ta' San Lawrenz. It-timijiet gew moghtija trophy kull wieheda. It-tournament gie sponsorjat mid-Ditta 'Farsons'.

TAQSIMA FILANTROPIKA

Ta' kull sena it-tfal li jatten-
du għall - qud-
diesa tat-tfal u
l-attivitajiet li
jsiru għalihom
fiċ-Ċentru jiġu
ppremjati fil-
granet tal-

Millied waqt party li jsir għalihom. It-tfal jitqassmu
f'diversi kategoriji skond l-età tagħhom u jiġu
kkllassifikati skond kemm huma jkunu attendew u skond l-
imgieba tagħhom. Ir-ritratt ta' fuq juri xi tfal u xi
premjiet.

Ir-ritratt
t'isfel juri
lill-
Arcipriet
iqassam
il-
premjiet
lit-
tfal.

Al-hafna par-
rokkjali nemm
pest ukoll
ghall-izvilupp
ta' talenti tal-
membri tal-
komunità par-
rokkjali spec-
jalment taz-
zghazagh. Ir-
ritratt ta' fuq
juri xena mis-

serata li saret fil-granet tal-Milied. Serata oħra tigi
mtella' fil-granet ta' l-Giud.

It-Tombla hija magħruba hafna fostna. Fiċ-Ċentru
Parrokkjali kull tieni Gimgħa tax-xahar jinżamm 'Wine &
Pizza Party' u Tombla organizzati mil-'Ladies Circle'.
Dan isir
kemm bhala
attività
kif
ukoll
bhala
'fund-
raising'.

TAQSIMA KULTURALI

Fl-okkażjoni tal-Gimgha Bibblika (14-20 ta' Jannar), fiċ-Ċentru Parrokkjali saret wirja ta' Bibbji b'diversi lingwi. Hafna minn dawn il-Bibbji jinsabu fl-istess Biblijoteka Parrokkjali tal-Katidral. Fost il-fwejjeg interessanti ta' din il-wirja klen hemm l-istorja fotostatika ta' kif giet stampata l-Bibbja. Din l-istorja giet

miksuba bis-saħħa ta' Fr. Tony Mercieca li jinsab jaħdem pastoralment fl-Amerika. Ir-ritratt fuq juri parti minn din il-wirja.

It-tagħlim tal-lingwi hu parti mill-attivitàjiet li jinżammu fiċ-Ċentru Parrokkjali. Barra mill-privat ta' l-Għarbi din is-sena beda kors tal-lingwa Germaniża mid-Direttur, Dun Manwel Magro. Ir-ritratt juri wahda miż-żewġ klassijiet ta' dan il-kors.

JOSEPH CARUANA & CO. LTD.

Import and Commission agents of:

Knitting Yarn in hanks: Moher & Aran

Timber: Plywood — Chipboard — Blockboard, etc.

Steel: Hollow Section, Flat-Bar — Road Bars

Bathroom Accessories & Building Materials.

Tel. No. 556464.

Telegram: Fillear Malta.

CARUANA HOOKS & NAILS CO. LTD.

Manufacturers of:

Nails: Square and Round.

**Bright Steel-wire Nails: Copper Nails: Brass Nails
and other Wire Products.**

**N. B. Ninu Cremona Street,
Victoria, Gozo.**

Tel. No. 556464

Telegram: Fillear Malta.

John Portelli Enterprises Ltd.

TRAVEL AGENTS - TOUR PLANNERS

7 MAIN SQUARE, VICTORIA, GOZO, MALTA. TEL: 556236

108 ST. JOHN STREET, VALLETTA, MALTA. TEL: 627016

FOR ALL YOUR TRAVEL REQUIREMENTS

Ikkontribwew għal din ir-Rivista

1. Singer Sewing Centre
  2. Electra Hotel
  3. John Calleja
  4. Baci F. Bezzina
  5. Frances' Hairdresser
  6. Joe Scicluna
  7. Mejlak Jewellery
  8. Farrugia Jewellery
  9. Gozo United Rent-A-Car
  10. HomeMart
  11. Grech's Store
  12. C. & S Supermarket
  13. Kelina's Jewellery
  14. Kellinu Spiteri
  15. Abela Pharmacy
  16. Palm Pharmacy
  17. Lantern Hotel
  18. The Mermaid Bar & Restaurant
  19. Marsalforn Hotel
  20. Odyssey Bar & Restaurant
  21. The Smugglers' Cave
  22. Arzella Bar
  23. Batu Pharmacy
  24. Cordina's Photo Market
  25. Book Rose
  26. May's Boutique
  27. V. Sultana Vulcanizer
  28. Jos. Cassar Vulcanizer
  29. Gozo Aluminium
  30. Castle Pharmacy
  31. Kenur Bar & Restaurant
  32. Kartell Bar & Restaurant
  33. Tritons Bar & Restaurant
  34. Electronics Office
  35. Cefai Jewellery
  36. Mayjo Garage
  37. Rain Drops
  38. Lorry Fenech
  39. Duke of Edinburgh Hotel
  40. Martin's General Store
  41. Doris Jewellery
  42. Drop-In Bar
  43. Nancy Saloon
  44. Gorg Farrugia, Carpenter
  45. Gozo Garage
- Main Gate Street, Victoria.
Marsalforn, Gozo.
Republic Street, Victoria.
Republic Street, Victoria.
Palm Street, Victoria.
Palm Street, Victoria.
Republic Street, Victoria.
Republic Street, Victoria.
Republic Street, Victoria.
Republic Street, Victoria.
Main Gate Street, Victoria.
Karl Bondi Street, Victoria.
Karl Bondi Street, Victoria.
De Soldanis Street, Victoria.
Palm Street, Victoria.
Marsalforn, Gozo.
Marsalforn, Gozo.
Marsalforn, Gozo.
Marsalforn, Gozo.
Marsalforn, Gozo.
Mnqqa, Marsalforn.
Palm Street, Victoria.
Main Gate Street, Victoria.
Republic Street, Victoria.
Republic Street, Victoria.
Republic Street, Victoria.
Ninu Cremona Street, Victoria.
Paul Portelli Street, Victoria.
Main Square, Victoria.
Xlendi Street, Xlendi.
Marsalforn, Gozo.
Marsalforn, Gozo.
St. Francis Square, Victoria.
St. Domenic Street, Victoria.
Republic Street, Victoria.
Main Gate Street, Victoria.
Sannat Road, Victoria.
Republic Street, Victoria.
Main Gate Street, Victoria.
St. Andrew Street, Victoria.
Marsalforn, Gozo.
Main Gate Street, Victoria.
Capuchin's Street, Victoria.
Xaghira Road, Victoria.

fino

C. FINO & SONS LTD., Mrieħel,
Tel. 40735, 48469.

FINO CENTRE, 115 The Strand, Tel. 516514.

FINO GOZO LTD., Victoria, Gozo, Tel. 551600.

50 years
of fine quality
furniture

GHALL-AHJAR XORB U LIKURI

irrikorru għand:

SQUARE CELLAR

**TA' PJAZZA SAN GORĠ,
VICTORIA, GHAWDEX.**

PARDI MOTORS LTD.

N.B. Republic Street, Victoria, Gozo.

Tel. 556678 — 553744

AUTO DEALERS

AUTO SERVICE & SPARES

PANEL BEATING

SPRAY PAINTING

TYRE & RADIATOR REPAIRS

W E R R E J

Messaġġ ta' l-Arċipriet għal Jiem il-Festa.....	1
Lil Marija Assunta	2
Il-Bini tul is-Sekli tal-Matrici ta' Santa Marija	3
Mons. Lwiġi Fernandez, Delegat Pontificju, ifisser il-ferh talli Ghawdex sar Djoċesi	6
Vigarju Parrokkjali Gdid.....	9
Is-Sena Internazzjonali taż-Żgħażaġh	11
Ad Multos Annos!	14
Il-Biblijoteka Parrokkjali tal-Katidral — Ghawdex	15
Kronaka tal-Parroċċa	18
Grajjiet Importanti ta' Matul is-Sena	22
Attivitajiet fiċ-Ċentru Parrokkjali tal-Katidral għas-Sena 1984-85.....	24
Qassis Gdid: Dun Marcell Tabone	25
Statwa Gdida tad-Duluri	26
Taqsimi Pastoralni	27
Taqsimi Rikreattivi	30
Taqsimi Filantropika	31
Taqsimi Kulturali	33
Ikkontribwew għal din ir-Rivista	35

Mons. C. Scicluna

Bhala Editur

Ta' Din ir-Rivista

Ghal 20 Sena Shah

offra

Bis-Sahha ta'

Bosta Kittieba

Kontribut mhux Ċkejken

lill-Istorja Ekkleżjastika

Tad-Djoċesi Ghawdxija.

F'Dawn l-20 Sena Wkoll

Din ir-Rivista

Briet bir-Ritratti

l-Hajja Pastoral

tal-Parroċċa tal-Katidral

li ghandha

bhala Mira Prinċipali

l-Vera Promozzjoni

Umana.

20 SENA HAJJA